



RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

Warszawa, 13 czerwca 2021 roku

ZSS.422.16.2021.KS

**Pan
Filip Nowak
p.o. Prezes
Narodowego Funduszu Zdrowia**

Szanowny Panie Prezesie,

nadmierne przyjmowanie antybiotyków przez Polaków jest znaczącym choć nadal mało dostrzeganym w społeczeństwie problemem zdrowia publicznego. Z szacunków wynika, że w 2050 r. do 10 mln rocznie wzrośnie liczba osób umierających z powodu infekcji wywołanych przez oporne na antybiotyki bakterie¹.

W ocenie Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) oporność na antybiotyki jest obecnie jednym z największych zagrożeń dla zdrowia na świecie, bezpieczeństwa żywnościowego i rozwoju. Zdaniem WHO rosnąca liczba infekcji – takich jak zapalenie płuc, gruźlica, rzeżączka i salmonelloza – staje się trudniejsza do leczenia, ponieważ antybiotyki stosowane w ich leczeniu stają się mniej skuteczne. Oporność na antybiotyki prowadzi do dłuższych pobytów w szpitalu, wyższych kosztów leczenia i zwiększonej śmiertelności².

W odniesieniu do dzieci nadmierne podawanie im antybiotyków ma istotne implikacje kliniczne, ponieważ prowadzi do zaburzeń mikrobiomu i oporności na antybiotyki, a to w konsekwencji może skutkować niepowodzeniem stosowanego w przyszłości postępowania terapeutycznego i leczenia farmakologicznego.

Antybiotykooporność wiąże się również z trudnym problem występowania zakażeń szpitalnych bakteriami lekoopornymi, jak również ze zwiększaniem się liczby bakterii opornych na wszystkie dostępne leki. Jak wskazuje Pani prof. dr hab. n. med. Waleria Hryniewicz - specjalista w dziedzinie mikrobiologii z Zakładu Epidemiologii i Mikrobiologii Klinicznej Narodowego Instytutu Leków, Kierownik Zespołu Epidemiologii i Terapii

¹ Źródło: <https://naukawpolsce.pap.pl/aktualnosci/news%2C79528%2Cnawet-10-mln-ludzi-moze-umrzec-w-2050-r-z-powodu-antybiotykoopornosci.html>

tak też wypowiedź Pani prof. Waleria Hryniewicz, w rozmowie z „Menedżerem Zdrowia” źródło: <https://www.termedia.pl/mz/Pokonani-przez-antybiotykoopornosc-42651.html>

² WHO, źródło: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/antibiotic-resistance>



Zakażeń - wśród tych bakterii są też te, „które nas najczęściej atakują, a więc pałeczek jelitowych, np. *Escherichia coli*, *Klebsiella pneumoniae*, *Enterobacter spp.*, pałeczek niefermentujących, np. *Pseudomonas aeruginosa*, *Acinetobacter baumannii*, gronkowców złocistych, enterokoków i pneumokoków”³. Zdaniem Pani Profesor „Pandemia COVID-19 znacząco przyspieszyła powstawanie i rozprzestrzenianie się opornych na antybiotyki szczepów bakteryjnych z powodu bardzo szerokiego, często nieracjonalnego stosowania antybiotyków. Zapominamy, że antybiotyki nie działają na wirusy, a bakteryjne koinfekcje bądź zakażenia wtórne są rzadkie. Ze względu na coraz częstszą oporność bakterii na wszystkie dostępne antybiotyki jesteśmy zmuszeni do poszukiwania tzw. terapii ratunkowej”⁴.

Podczas niedawnej⁵ II Konferencji Zdrowie w Przestrzeni Publicznej pt. „Uzależnienia problemem XXI wieku” Pani dr hab. n. o zdr. Iwona Paradowska-Stankiewicz – prof. Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego-PZH, Konsultant Krajowy w dziedzinie epidemiologii – poinformowała, że „w tej chwili są na rynku jedynie dwa preparaty, które skutecznie leczą zakażenia bakteriami lekoopornymi”⁶. Pani Konsultant wskazała też, że „w porównaniu z Europą zużycie antybiotyków jest w Polsce wyższe w systemie podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej, natomiast niższe w leczeniu szpitalnym. Regionalne różnice wynikają w dużej mierze z różnic w dostępie do placówek POZ, poradni i przychodni oraz struktury wieku na danym terenie. (...) Według danych zebranych i opublikowanych przez Public Health England w Wielkiej Brytanii, niepotrzebnie, bez wskazań medycznych, przepisywany jest nawet co piąty antybiotyk. Jak sądzę, odsetek ten jest w Polsce podobny”⁷.

Jednym z narzędzi do walki z antybiotykoopornością jest niewątpliwie edukacja społeczeństwa i personelu medycznego. W szczególności opiekunowie i rodzice dzieci powinni być stale uwrażliwiani na problematykę nieuzasadnionego podawania dziecku antybiotyku i konsekwencje wynikające z tego działania. Nadal w społeczeństwie funkcjonuje

³ wypowiedź Pani prof. Waleria Hryniewicz, w rozmowie z „Menedżerem Zdrowia” źródło: <https://www.termedia.pl/mz/Pokonani-przez-antybiotykoopornosc-42651.html>

⁴ Ibidem

⁵ Konferencja zorganizowana przez Studenckie Koło Naukowe Medycyna Laboratoryjna, UTH Radom - data konferencji (w trybie on-line) 15.05.2021

⁶ Źródło: Puls Medycyny <https://pulsmedycyny.pl/w-pulapce-naduzycia-antybiotkow-i-suplementow-diety-1118473>

⁷ Ibidem

skłonność do myślenia, że włączenie antybiotyku szybciej i skuteczniej zwalczy chorobę u dziecka. Często rodzice podczas wizyty u lekarza nalegają na jego przepisanie. Istotne jest zatem stałe szerzenie informacji, że antybiotyki to leki stosowane w zapobieganiu i leczeniu infekcji bakteryjnych. Jak wskazują eksperci większość infekcji u dzieci ma etiologię wirusową, a antybiotyki przeciw wirusom są nieskuteczne⁸.

Od 2004 do 2020 r. prowadzony był w Polsce Narodowy Program Ochrony Antybiotyków. Od 2021 r. jest on realizowany w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025⁹, którego jednym z zadań jest *przeciwdziałanie powstawaniu antybiotykooporności u drobnoustrojów*. Narodowy Fundusz Zdrowia nie został wskazany jako realizator tego zadania. Niemniej NFZ posiada narzędzia służące edukacji zdrowotnej świadczeniodawców i świadczeniobiorców m.in. w ramach *Akademii NFZ*. W ramach tej działalności NFZ współpracuje m.in. z Ministerstwem Zdrowia oraz Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny (a więc realizatorami ww. zadania określonego w NPZ).

Ponieważ edukacja w obszarze poruszonego w niniejszym piśmie istotnego problemu jest według mnie potrzebna w jak najszerszym zakresie, stosownie do art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141) zwracam się z prośbą o rozważenie włączenia tematu antybiotykooporności do zagadnień poruszanych w ramach *Akademii NFZ* albo podjęcie w tej sprawie innego stosownego w ocenie Pana Prezesa działania.

Z poważaniem

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

⁸ Tak prof. dr hab. n. med. Teresą Jackowską, konsultantem krajowym w dziedzinie pediatrii w rozmowie z M. Skarbek dla Magazynu PULS - biuletynu Okręgowej Izby Lekarskiej w Warszawie źródło: <https://izba-lekarska.pl/numer/numer-122015/goraczki-nie-leczy-sie-antybiotykami/>

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. poz. 642).